

kultura

KULTURA

SVĚTLO NA KONCI TUNELU

Vynálezce Prokop Bartoníček spojuje
umění s nejnovějšími technologiemi

□ JAN H. VITVAR / FOTO MATĚJ STRÁNSKÝ

Je to zvláštní zážitek. Ze stropu kamenné chodby visí černá krabice, která nemá dno, pod ní stojí židle. Pokud člověk přijme výzvu, posadí se a strčí hlavu do tajemného objektu, chvíli se nic neděje. Před očima má neproniknutelnou tmou. Pak ho ale v krabici oslní záblesk, a když ho opět obklopí tma, ve zřetelných má vypálený obraz vlastní tváře. O optický trik, jehož příčinou je nenápadné zrcadlo připevněné před návštěvníkovým obličejem, se v kutnohorské galerii GASK postaral Prokop Bartoníček (31) na své výstavě se souřadnicovým názvem $49^{\circ} 56.822'$, $15^{\circ} 15.870'$.

Jeho vlastní tvář přitom vyvolává podobný „vypalovací“ efekt. Někdejší člen skupiny Ztohoven, který se úspěšně žije prací pro reklamní agentury, dokáže do svých děl vkládat tolik energie a investic, že se z nich vždy stávají události, jež se jen tak nevytrácejí z paměti. Bartoníček tvorbu víc než k sebestředné exhibici využívá k tomu, aby divákům umožnil vstoupit s ním do prostoru, kde se otevírá nedozírné pole svobody a kreativity. V této souvislosti není náhodou, že kroky tohoto původně klasického sochaře zásadně nasměřovala zkušenost k experimentům nakloněného Berlína, kde studoval a s nímž přes svou galerii stále udržuje pravidelný kontakt.

Lehká umělecká dysfunkce

Narodil se v Praze renomovanému sklářskému páru Gizela Šaboková a Karel Bartoníček. Zdůrazňuje ale, že díky tomu neměl protekci. Jeho rodiče naopak chtěli, aby si věci vybojoval sám. Takže ačkoli mu byla v dětství diagnostikována lehká mozková dysfunkce, přihlásil ho na výběrovou jazykovou školu. „Musel jsem si projít peklem trapnosti a nedostatečnosti,“ říká k tomu Prokop Bartoníček, který zdržoval učitele i třídu. Na počátku deváté dekády ještě nebylo na školách zvykem věnovat dětem neschopným číst a psát tak dobře jako ostatní speciální péči a pro chlapce to mezi „výběrovými“ žáky tak bylo „dost hustý“ období.

Když chtěl uniknout starostem, kreslil si a modeloval figury. Rodiče samozřejmě talent rozpoznali, ale rozhodli se, že ho místo na střední uměleckou školu dají na gympl: jestli je jeho osudem stát se výtvarníkem, tak se jím stejně stane a alespoň získá všeobecné vzdělání. Prokop Bartoníček tuhle sázkou zpětně považuje za dobrou volbu: „Z mých věcí je znát, že mě zajímá věda a technologie, k tomu byl gympl ideální průprava.“ Už na střední však začal docházet do sochařského ateliéru Jiřího Beránka na Vysoké škole uměleckoprůmyslové, kam byl ještě před maturitou přijat.

Začátek tisíciletí Bartoníčka zastihl v nezvyklé situaci. Zatímco dříve nestačil ostat-

ním, nyní je předháněl. Jako by se v něm uvolnila zadržovaná energie. Pod jménem VJ Atari vystupoval v klubech s hypnotickými obrázky promítanými na zeď. Pro skupinu Chinaski vytvořil vizuální podobu jejího turné a objížděl s ní vyprodané sportovní haly. Ve dvaceti natočil první reklamu pro televizi. „Byla to hledací doba,“ vzpomíná na rok 2003, který přinesl ještě jednu nepominutelnou událost. Pod přezdívkou Eman Cipace stál u zrodu skupiny Ztohoven, jež se na veřejnosti poprvé projevila upravením neonového srdce loučícího se nad Pražským hradem s prezidentskou érou Václava Havla do výmluvného otazníku.

Vibrátor a urna

Byla to právě Bartoníčková dodávka, s níž Ztohoven objížděli republiku a hledali, která

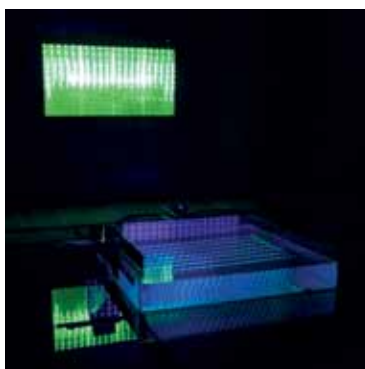

FOTO ARCHIV

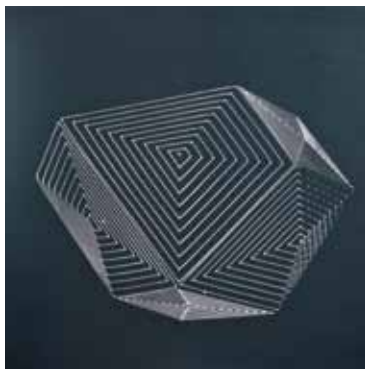

FOTO ARCHIV

PROKOP BARTONIČEK (31)

Vynálezce nových technologií využíváných v současném umění se dočkal první velké výstavy v kutnohorské galerii GASK s názvem $49^{\circ} 56.822'$, $15^{\circ} 15.870'$, která trvá do 26. 6.

z webových kamer snímajících počasí do vysílání České televize by se nejlíp hodila pro jejich nejskandálnější kousek. Volba padla na Černý Důl v Krkonoších. Když se nad ním 17. června 2007 v ranním vysílání objevil prostřednictvím signálu protlačeního skupinou do oběhu jaderný výbuch, způsobilo to explozi na umělecké i právní scéně.

Akce vyvrcholila soudem a zproštěním členů Ztohoven z obvinění šíření poplašné

zprávy. Kvůli sporům o to, kdo a co na policii vypovídal, ovšem skupinu opustilo několik zakládajících členů včetně Eman Cipace. „Ztratil jsem důvěru. Já jsem vypovídat odmítl a někteří kolegové ne.“

Prokop Bartoníček měl navíc jiné starosti než zkoušet napravovat pošramocené vazby. Jednak se ocitl v hledáčku bulváru kvůli svému vztahu s moderátorkou Lejlou Abbasovou, ale hlavně přesídlil do Berlína. Získal tu stáž na Univerzitě umění v ateliéru Joachima Sautera. Průkopníka využívání nových médií, který koncem osmdesátých let založil ateliér ART+COM specializovaný na světelné instalace. „Na rozdíl od zdejších škol tam mají učitelé o tvou tvorbu skutečný zájem. Dva dny v týdnu s tebou hodiny probírají, na čem pracuješ, pomáhají ti a nebojí se, že by tvůj případný úspěch mohl oslabit jejich vlastní pozici na scéně,“ vysvětluje hlavní rozdíl mezi berlínským a pražským modelem oné podivné disciplíny, jež se nazývá „vysokoškolské vzdělávání umělců“.

V Sauterově ateliéru vznikly první práce, díky nimž se o Bartoníčkově začalo mluvit nejen v souvislosti se Ztohoven. Jeho projekt *Urna* spočíval ve vynálezu přístroje, který na základě informací o zákaznickově věku, povaze či víře navrhuje a vyrábí originální schránku pro jeho popel – například nestabilní jedinec dostane urnu s vratkou základnou. Ještě větší ohlas vyvolal objekt *Vibrátor*. Dráždivý průhledný předmět Bartoníček napojil bezdrátově na internet, díky čemuž přístroj měnil intenzitu vrnění a barvy podle toho, kolik lidí – a mluvíme zde o milionech – bylo v danou chvíli připojeno na globálně nejsledovanější pornografický server.

Sluneční graffiti

Žádná sláva se při Bartoníčkově návratu z Berlína na VŠUP nekonala. Studentovi kvůli neplánovanému prodloužení stáže hrozil vyhazov a po sporech se šéfem ateliéru musel před čtyřmi lety odplomovat na sousedním pracovišti, vedeném Federicem Díazem. Jako závěrečnou práci si vybral téma *Světy jako fragmenty*. Tady zužitkoval gymnaziální znalosti přírodních věd. Sestrojil přístroj, v jehož středu stála průhledná kostka naplněná zbarvenou kapalinou, uprostřed níž se vznášel tmavý, rovněž kapalný objekt. Dvojice magnetů po stranách se starala o divotvornou podivnou: připomínalo to zmenšený model vesmíru, ve kterém se malá planeta zmítaná erupcemi rozpadá a znovu skládá dohromady.

Bartoníček si všechny části přístroje vyrobil sám a vymyslel i jeho software. Propracovaná diplomka se nakonec dostala do Musea Kampa Medy Mládkové. Nikoli však jako vystavený artefakt, ale jako svým způsobem hudební nástroj. Dílo se totiž zalíbilo skladateli soudobé hudby Petru Wajsa- rovi, jehož inspirovalo ke skladbě pro dvacetičlenný orchestr Berg. Kompozici *Ambient*

no. 1 předvedl v galerii za asistence Bartonička, který její tóny doprovázel projekcí dění v počítačem ovládaném přístroji.

„Umění by mělo mít delší než jen jepičí život,“ komentuje výtvarník fakt, že nad jeho diplomovou prací se dá donekonečna rozjímat o tom, na co se vlastně divák dívá. Překvapení koneckonců byli i náhodní chodci pražským Starým Městem v roce 2012. Po zdi Anežského kláštera tu pomalým pohybem putovalo sedm „prasátek“, slunečních odrazů ze zrcadel, která byla připevněná na chodníku. Abstraktní tvary nedávaly dvě hodiny žádný smysl, v jednom okamžiku ale dohromady složily sluneční graffiti nápis NOW. Dílo *Mirrsaic - Now* vypočítalo, ze zrcadel vyřezalo a na milimetr přesně na ulici umístilo Bartoničkovu studiu pebe/lab, v němž se potkali odborníci na nejnovější technologie.

Loni na podzim se Bartoničkova další světelná instalace objevila na programu festivalu Signal. Přehlídku výtvarných projekcí na všelijaké pražské budovy zhlédlo čtvrt milionu lidí a Bartoničkův příspěvek *Phosphor 360* patřil k těm méně spektakulárním a zároveň nejvydařenějším. Ve Vojanových sadech promítal UV laserem umístěným na dokola rotující hlavě čáry, kruhy a sítě na geometrické objekty pokryté fosforem kolem tichého jezírka. Připomínalo to přelet múzou políbených mimozemšťanů, kteří si půvabnými zelenými paprsky ohledávají terén vhodný k přistání.

Další vynález

Také *Phosphor 360* je Bartoničkův prototyp, před ním ještě nikdo laserovou projekcí s mappingem a v reálném čase generovanou grafikou nepropojil. Scéna sice dnes víc než průkopnictví oceňuje dovedné napodobování zahraničních trendů, nicméně pro tohoto samostatného výtvarníka je naopak odkrývání nových možností motorem, který ho žene dál. Proto nyní v Kutné Hoře představil další vynález. Laserové paprsky zkusil promítnout na fotocitlivou podložku v sitotisku. Vyšly mu z toho grafiky z vymývaného fosforu, jež jsou vlastně otiskem toho, co v galerii GASK prezentuje v sousední místnosti. Zde Bartoniček bílé a zelené křivky nechá odrážet od hýbající se vodní hladiny v obřím akváriu. Výsledný vzhled obrazců generovaných počítačem je tak díky nekontrolovatelnému pohybu vln vždy unikátní.

Poslední projekty Prokopa Bartonička pochopitelně stály nejen spoustu energie, ale také peněz. Zatím je shání prací pro reklamní agentury, ale jak známo, i svět marketingu se potýká s ekonomickou krizí. Právě grafický cyklus *Laser screenprinting* tak pro něj představuje pragmatické východisko: „Ty tisky jsou pro mě světlem na konci tunelu. Spojuji v nich staré s novým a konečně mi vzniklo něco, co vám může zůstat v ruce, co si můžete koupit.“ ■